

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

“___” листопада 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему: «**Формування тарифів на житлово-комунальні послуги**
(на прикладі міста Одеса)»

Виконавець:

студентка VI курсу ЦЗФН
Кустол Олександра Володимирівна

Науковий керівник:

д.е.н., доцент
Сментина Наталія Валентинівна

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТАРИФІВ НА ПОСЛУГИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	7
1.1. Поняття житлово-комунального господарства та місце тарифів у регулюванні галузі	7
1.2. Особливості формування тарифів на житлово-комунальні послуги.....	15
1.3. Нормативне обґрунтування тарифної політики	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ НАДАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ У МІСТІ ОДЕСА	26
2.1. Проблеми пов'язані з підвищенням тарифів на житлово-комунальні послуги.....	26
2.2. Порядок регулювання тарифів у місті Одеса.....	38
2.3. Порівняння тарифів в різних регіонах України	45
РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ	57
3.1. Формування стратегії тарифоутворення у галузі житлово-комунального господарства.....	57
3.2. Основні напрями вдосконалення розрахунку тарифів для підприємств житлово-комунального господарства.....	67
3.3. Шляхи вдосконалення соціально-економічних елементів системи встановлення тарифів у галузі житлово-комунального господарства.....	71
ВИСНОВКИ	78
Список використаних джерел	81
Додатки	88

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах господарювання розвиток сфери житлово-комунальних, транспортних та інших послуг, що відносяться до галузі міського господарства є важливим чинником соціальної сфери, розвиток якої підпорядковується головній меті – найбільш повному задоволенню постійно зростаючих потреб членів суспільства. Чим стабільніші шляхи соціального розвитку, тим динамічніше змінюються людські потреби та структура життєвих благ, покликаних їх задовольняти. А це, в свою чергу, залежить від вдосконалення послуг підприємств житлово-комунального господарства, пов'язаного з більш раціональним використанням наявних ресурсів та забезпеченням адекватно встановлених цін на послуги.

Відповідно ціни і ціноутворення, що в сучасних умовах не тільки є сполучною ланкою між виробником і споживачем, але й впливають на такі сторони економічної діяльності як виробництво, обмін, розподіл, і споживання займають місце важливого важелю економічного механізму господарської діяльності.

Житлово-комунальне господарство України характеризується високим рівнем зношеності основних фондів, низьким рівнем рентабельності діяльності підприємств галузі, низькою якістю послуг, що підприємства галузі надають населенню, тощо. Подолання цих проблем вимагає значних капіталовкладень. Місцеві бюджети виділяють незначні кошти на розвиток підприємств житлово-комунального господарства, відтак їх розмір є недостатнім для забезпечення безперебійного та якісного надавання послуг підприємствами споживачам. За відсутності належного фінансування частково проблему недостатності фінансування намагаються вирішити шляхом підвищення тарифів.

В той же час очевидно, що існуюча політика ціно(тарифо)утворення має цілий ряд недоліків, як з економічної, так і з соціальної точки зору. На практиці майже не застосовуються ринкові принципи та методи формування цін

(тарифів), а традиційні методики також не завжди використовуються оптимальним чином.

Питання формування тарифів на послуги житлово-комунального господарства з метою підвищення ефективності функціонування, висвітлені у значній кількості робіт вітчизняних та зарубіжних науковців і фахівців, таких як Жемеренко Є.В., Мирза С.С., О. Ю. Амосов, П. Й. Атамас, А. В. Бабак, О. М. Бабій, У. Баумоль, Л. М. Бражникова, Н. Ю. Брюховецька, Є. С. Градобоєна, Х. Демзетц, С. С. Деззик, Т. Є. Комарова, А. М. Кирилова, Н. М. Лисенко, В. С. Лень, Я. О. Ляшок, В. П. Полуянов, О. Б. Пушкарьов, Т. Г. Ровенчак, О. П. Романюк, А. М. Ряховська, Г. Г. Савіна, Р. Уїлліг, О. Уїльямсон, Ю. Ю. Фасрман, Дж. Фостер, Ф. Хайск, С. Р. Хачатрян, Ч. Т. Хонгрєн, О. Г. Янковий, тощо.

Метою роботи є огляд та удосконалення теоретичних та методологічних засад, що використовується у формуванні тарифів на послуги підприємств житлово-комунального господарства, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності тарифної політики підприємств житлово-комунального господарства.

Мета дослідження передбачає реалізацію наступних **завдань**:

- визначити зміст тарифної політики як інструменту вирішення соціально-економічних проблем житлово-комунального господарства;
- проаналізувати порядок формування тарифів на житлово-комунальні послуги;
- дослідити нормативне обґрунтування тарифної політики;
- розглянути проблеми пов'язані з підвищення тарифів на комунальні послуги;
- обґрунтувати порядок встановлення та регулювання тарифів у місті Одесі;
- порівняти тарифи на житлово-комунальні послуги в регіонах України;
- вдосконалити методичні аспекти та підходи до економічного обґрунтування розмірів тарифів;

- проаналізувати структуру тарифів підприємств житлово-комунального господарства і вдосконалити методичні підходи до їх коригування;

- надати рекомендації щодо комплексного підходу до підвищення ефективності соціально-економічних чинників тарифної політики у галузі житлово-комунального господарства.

Об'єктом дослідження є процес обґрунтування та реалізації тарифної політики у житлово-комунальному господарстві міста Одеси.

Предметом дослідження є теоретичні, науково-методичні та нормативні положення, а також практичні аспекти формування тарифів на житлово-комунальні послуги.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс методів, що забезпечують системний аналіз теоретичних розробок нормативно-методичних документів тарифної політики у галузі житлово-комунального господарства, у тому числі:

– абстрактно-логічний та діалектичний методи, що дали змогу здійснити дослідження теоретичних розробок нормативно-методичних документів та формування тарифної політики;

– економіко-статистичні методи – при аналізі інформації зі статистичних джерел;

– формально-логічний метод – для виявлення існуючих недоліків та обґрунтування встановлення рівня тарифів на житлово-комунальні послуги.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти України, що визначають особливості формування тарифів на житлово-комунальні послуги, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених з питань формування тарифів на послуги житлово-комунального господарства, матеріали наукових конференцій, дані офіційної статистичної звітності та дані Одеської міської ради відносно тарифів на окремі види житлово-комунальних послуг.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами дослідження підготовлена наукова робота на тему «Проблеми

тарифоутворення на підприємствах житлово-комунального господарства України», яка опублікована у Збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки», що відбулася 28 листопада 2018 року у м. Луцьк.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі до найбільш значущих висновків належать наступні:

1. Житлово-комунальне господарство — соціально зорієнтована ланка економіки країни, багатогалузевий господарський комплекс, функціональним призначенням якого є задоволення житлово-комунальних потреб населення, підприємств, установ та організацій, що забезпечує реалізацію відповідних прав і захист здоров'я громадян, сприяє соціально-економічному розвитку та зміцненню безпеки держави. До складу житлово-комунального господарства за галузевою ознакою відносять дві потужні підгалузі:

- житлове господарство;
- комунальне господарство.

2. Статтею 10 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено, що ціни (тарифи) на житлово-комунальні послуги встановлюються за домовленістю сторін, крім випадків, коли відповідно до закону, ціни (тарифи) є регульованими. У такому разі ціни (тарифи) встановлюються уповноваженими законом державними органами або органами місцевого самоврядування відповідно до закону.

3. Високий рівень тарифів на житлово-комунальні послуги є однією з важливих проблем у житлово-комунальному господарстві України але підвищення тарифів буде продовжуватися через неплатників, тому що держава компенсує витрати за рахунок збільшення тарифу.

4. Для зменшення зростання тарифів з метою визначення оцінки об'єктивності розрахунку витрат всіх економічних суб'єктів, роботи і послуги своєї вартістю включаються до формування тарифів на оплату житла та комунальних послуг, була введена обов'язкова аудиторська експертиза економічно обґрунтованих тарифів за відповідними видами діяльності послуг і ремонтно-експлуатаційного виробництва в житло, якщо ця сфера діяльності не регулюється конкурентним середовищем, а також послуги організацій

водопровідно-каналізаційного господарства, тепло-та електроенергетики, газопостачання

5. Доведено високий рівень ідентичності торфоутворюючих факторів, з чинниками які впливають на конкурентну середу у житлово-комунального господарства, що підкреслює вплив, який має ефективність тарифної політики на конкурентоспроможність відповідних підприємств.

6. Рівень цін і тарифів на ці послуги значною мірою залежить від географічного чинника і чинника сезонності. Вплив географічного фактора проявляється в територіальній диференціації цін і тарифів на більшість видів послуг. Попит на багато послуг має яскраво виражений сезонний характер. Влітку зростає попит на туристичні послуги, послуги пасажирського транспорту, та немає попиту на використання послуг з тепlopостачання.

7. У місті Одеса, питома вага загальновиробничих та адміністративних витрат у собівартості послуг з утримання будинків, споруд та прибудинкових територій коливається у межах 13-46 %, у послугах з надання теплової енергії (опалення та гаряче водопостачання) у межах 9-25 %, а на пасажирських перевезеннях – у межах 10-22 %. При цьому слід враховувати, що кожний з методів формування тарифів, по суті, є відповідною моделлю, ефективність застосування якої визначається рівнем адекватності цієї моделі реальному техніко-економічному процесу, який такою моделлю описується. Відповідно, неадекватний розподіл загальновиробничих та адміністративних витрат, враховуючи їх питому вагу у загальній собівартості, може призвести до суттєвого відхилення тарифів від економічно обґрунтованого рівня.

8. Коригування тарифів та визначення їх прогнозного рівня доцільно проводити на підставі аналізу відносної структури тарифів. Запропоновані конкретні методичні підходи до коригування тарифів та визначення їх прогнозного рівня.

9. Практичне застосування удосконалених методів розрахунку тарифів, їх коригування та прогнозування, а також визначення розмірів компенсації і критеріїв оцінки тарифної політики для підприємств житлово-комунального

господарства та споживачів їх послуг, є принципово важливим соціально-економічним аспектом вдосконалення тарифної політики у житлово-комунальному господарстві.

10. Найважливішим комплексним соціально-економічним аспектом підвищення ефективності тарифної політики підприємств житлово-комунального господарства є вдосконалення системи встановлення тарифів, перш за все, за рахунок внесення до цієї системи деяких додаткових соціально-економічних елементів. За цих умов, система встановлення тарифів «інтегрує» у собі практично всі існуючі та перспективні методи вдосконалення тарифної політики підприємств житлово-комунального господарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Житлово-комунальне господарство: сутність, склад, структура та проблеми розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1700030854514/finansiv/finansova_diyalnist_zhitlovo-ekspluatatsiinogo_kompleksu
2. Склад та особливості житлово-комунального господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studopedia.com.ua/1_225531_sklad-ta-osoblivosti-finansiv-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva.html
3. Закон України: Про житлово-комунальні послуги від 09.11.2017 № 2189-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19>
- Проблеми розвитку житлово-комунального господарства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://helpiks.org/4-107956.html>
4. Тези наукових доповідей в секції послуги у галузі ЖКГ як об'єкт цивільно правового регулювання. Поняття і сутність послуг у житлово-комунальному господарстві С.В.Телятник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economy.kname.edu.ua/images/files/konferenc/feb2015_pravo/78-79.pdf
5. Мирза С.С. Щодо питання про визначення поняття житлово-комунальної послуги / С.С. Мирза // Вісник Нац. ун-ту внутр.справ. – 2004. – С.353.
6. Жемеренко Є.В. Актуальні проблеми становлення та розвитку комунальних відносин в Україні / Є. Жемеренко // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 9. – С.7.
7. Проблеми розвитку житлово-комунального господарства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://helpiks.org/4-107956.html>
8. Житлово-комунальні послуги як об'єкт державного управління в умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ринкової економіки. <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=483>
9. Державне управління удосконалення та розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=4830>

10. Офіційний сайт Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://saee.gov.ua/>
11. Сутність, види та галузева структура житлово-комунального господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://studopedia.su/16_189332_sutnist-vidi-ta-galuzeva-struktura-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva.html
12. Лук'янченко О. Економіко-правове забезпечення розвитку житлово-комунального господарства на концесійній основі / О. Лук'янченко, Р. Джабраїлов // Схід. – 2006. – №1. – С. 5 – 8.
13. Дацій О.І. Наукові принципи розвитку житлово-комунального господарства та побудова цільових комплексних програм / О.І. Дацій // Держава та регіони. – 2006. – №4. – С. 46–50.
14. Зінь Е. А. Регіональна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://studopedia.com.ua/1_144865_zhitlovo-komunalne-gospodarstvo-ta-pobutove-obslugovuvannya.html
15. Житлово-комунальне господарство та побутове обслуговування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studopedia.su/17_19217_zhitlovo-komunalne-gospodarstvo-ta-pobutove-obslugovuvannya.html
16. Фінансова діяльність підприємств комунального обслуговування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://megapredmet.ru/1-35865.html>
17. Формування та затвердження тарифів на житлово-комунальні послуги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2017/december/issue-12/article-32603.html>
18. Офіційний сайту ОМР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://omr.gov.ua>
19. Закону України “Про житлово-комунальні послуги” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/T041875.html
20. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/>

21. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/?id=19490>
22. Ціни/тарифи, їхні складові для всіх категорій споживачів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://teplo.te.ua/blog-single.php?id_news=116
23. Закон України № 2417-VIII від 15.05.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/law/2633-IV/>
24. Закону України «Про житлово-комунальні послуги» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T041875.html
25. Формування та затвердження тарифів на житлово-комунальні послуги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2017/december/issue-12/article-32603.html>
26. Комунальні платежі та методи управління ними у житлово-комунальній сфері [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/10450617/finansii/komunalni_platezhi_metodi_upravlinnya_nimi
27. Спожиті житлово-комунальні послуги. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studopedia.com.ua/1_14007_za-spozhyti-zhitlovo-komunalni-poslugi.html
28. Методи управління комунальними платежами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infopedia.su/6x7691.html>
29. Проблеми житлово-комунального сектора в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osbbua.org/2010/07/problems-zhytlovo-komun>
30. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 року №869 «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/869-2011-%D0%BF>.
31. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 № 1875-IV Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 47, ст.514.

32. Норми та вказівки по нормуванню витрат палива та теплової енергії на опалення житлових та громадських споруд, а також на господарсько-побутові потреби України КТМ 204 України 244-94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page?id_doc=61012
33. Необхідність та зміст реформи житлово-комунального господарства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://studlib.info/ekonomika/1369748-neobkhidnist-ta-zmist-reformi-zhitlovo-komunalnogo/>
34. Загальнодержавна програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки.// Урядовий кур'єр. – 2004. – №154. – С.11; Данилишин Б. Ілюзії та реалії комунальної сфери // Урядовий кур'єр. – 2003. – №225. – С.7; Ефективність державного управління / Ю. Бажал, О. Кілієвич, Мертенс О. та ін.; За заг. ред. І. Розпутенка. – К.: Вид-во „К.І.С.”, 2002. – С. 336-337.
35. Амосов О.Ю. Сучасні проблеми тарифної політики в житлово-комунальній сфері / О.Ю. Амосов // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.89. – К.: Техніка. – 2009. – С. 208-212.
36. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>
37. Атамас П. Й. Управлінський облік: 2-ге вид. / П. Й. Атамас // Навчальний посібник — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 440 с
38. Чому зростають тарифи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://energy.kyivgaz.ua/novini/3-chomu-zrostayut-tarifi.html>
39. Телятник С. В. Поняття і сутність послуг у житлово-комунальному господарстві// Проблеми та перспективи розвитку державно-приватного партнерства у галузі житловокомунального господарства: / ХАРКІВ – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. – 2015. – С. 77.
40. Офіційний сайт Інфоксводоканалу міста Одеси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infoxvod.com.ua/information/tarifi>

41. Офіційний сайт Одесаобленерго [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oblenergo.odessa.ua/tariff/>
42. Бабак А. В. Собівартість комунальних послуг у бухгалтерському обліку та ціноутворенні / А. В. Бабак, Н. М. Лисенко // Аспекти тарифної реформи. – 2003. – № 1. – С. 13-20.
43. Динаміка тарифів ЖКГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jkg-portal.com.ua/ua/publication/one/vkno-u-jevropu-tarifi-zhkg-pragnut-do-zrostannja-30159>
44. Порядок розрахунку та затвердження тарифів на житлово-комунальні послуги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/83960/finansi/poryadok_rozrahunku_zatverdzhennya_tarifiv_zhitlovo-komunalni_poslugi
45. Аналітичний портал Слово і діло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2017/07/25/infografika/suspilstvo/zrostannya-taryfiv-zhkp-roky-nezalezhnosti-ukrayiny.-xolodna-voda>
45. Порядок розрахунку та затвердження тарифів на житлово-комунальні послуги Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць / (за ред. Зверякова М.І.). - Одеса: Одеський національний економічний університет, 2013. - Т.3. – С. 13-18.
46. Оснащення житла із центральним опаленням приладами обліку та регулювання теплової енергії[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://104.ua/ua/analytics/id/chomu-nova-sistema-subsidij-ne-stimuljuje-ukrajinc-18887>
47. Динаміка зростання електроенергії за період незалежності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2017/06/26/infografika/suspilstvo/rist-taryfiv-zhkh-roky-nezalezhnosti-ukrayiny.-elektroenerhiya>
48. Витрати на оплату комунальних послуг в Україні та світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://moshny.ck.ua/main/2294-tarifi-po-novomu-skliplatuyat-za-komunalku-v-ukrayin-ta-svt.html?_utl_t=tw

49. Офіційний сайт Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://saee.gov.ua/uk/content/serednozvazheni-taryfy>
50. Коуз Р. Фірма, ринок та право / Р. Коуз // М.: Справа, 1993. – 92 с.
51. Бекмурзов В. В. Формирование механизма регулирования городского рынка услуг энергоснабжения. Автореф. дис. канд. экон. наук : государственный университет экономики и финансов. – Санкт-Петербург, 2007. – 22 с.
52. Запатрина И. В. Тарифная политика как критический фактор развития жилищно-коммунальной сферы / И. В. Запатрина, Т. Л. Лебедева // «Экономика Украины». – 2013. - № 3(608). – С. 66-76.
53. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.07.2012 року № 390 «Про затвердження Порядку доведення до споживачів інформації про перелік житлово-комунальних послуг, з обґрунтуванням її необхідності та про врахування відповідної позиції територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1380-12>
54. Савіна Г. Г. Дієвість управлінських рішень на підприємстві / Г. Г. Савіна, А. М. Щербина, Е. І. Бочкарева // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. – 2014. № 3. – С. 35-37.
55. Чубаков Г. Стратегия ценообразования в маркетинговой политике предприятия. - М.: ИНФРА-М, 1996. - 215 с.
56. Голубков Е.П. Маркетинг: стратегии, планы, структуры. - М.: Дело, 1995. - 192 с.
57. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2010 № 258 «Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з користування майданчиками для платного паркування транспортних засобів». Офіційний вісник України від 19.03.2010., 2010 р., № 17, с. 38, ст. 784.

58. Градобоева Є.С. Резерви підвищення ефективності діяльності підприємств житлово-комунального господарства міста / Є.С. Градобоева // Схід. – 2013. – № 6 (126). – С. 74 – 80.
59. Сербінова К. Х. Вдосконалення системи коригування тарифів підприємств міського господарства / К. Х. Сербінова // Науково-практичний економічний журнал «Економічні студії». Львів – 2016. Випуск 4(12) – С. 81-85.
60. Закон України «Про електроенергетику» від 16.10.1997 № 575/97-В Відомості Верховної Ради від 23.01.1998 - 1998 р., № 1, ст. 1.
61. Сербінова К. Х. Використання коригуючих коефіцієнтів при визначенні тарифів окремих підприємств міського господарства / К. Х. Сербінова // Вісник соціально-економічних досліджень: Збірник наукових праць – Одеса. – 2014. – № (1) 52. – 300 с. – С. 170-176.
62. Сербінова К. Х. Забезпечення збалансованості системи диференційованих тарифів підприємства міського господарства щодо базового тарифу / К. Х. Сербінова // Економіка та управління національним господарством: стан, тенденції та перспективи: Тези доп. I Міжнар. наук.-практ. конф., 2014. - Одеса: Пальміра, 2014. – 132 с. – С. 44-47.